

Sygn. akt I CSK 2182/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w S.
przeciwko J. M.

o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt I ACa 85/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 maja 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 16 listopada 2020 r. oddalającego jej powództwo o ochronę dóbr osobistych przez złożenie wskazanego przez nią oświadczenia.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powódka wskazała przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jej zdaniem o oczywistej zasadności skargi świadczy oczywista zasadność zarzutu naruszenia art. 24 § 1 k.c., na gruncie którego sprzeczna z elementarnymi zasadami logicznego rozumowania jest teza Sądu Apelacyjnego, jakoby zarzut prowadzenia działalności przestępczej, a konkretnie popełnienia przestępstwa oszustwa na wielką skalę, stanowił wypowiedź ocenną, tudzież „o charakterze ściśle subiektywnym”, nie podlegającą weryfikacji według kryteriów

prawdy i fałszu. W ocenie skarżącej przyrównanie jakiegokolwiek podmiotu działającego legalnie do piramidy finansowej A. trudniącej się działalnością przestępczą, odnosi się bezpośrednio do sfery faktów i tym samym wyklucza działania w obronie wolności wypowiedzi, zaś rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji o faktach nie może być mylone z prawem do formułowania krytycznych ocen, a do tego sprowadza się pogląd Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub

procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Skarżąca nie wykazała, by zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami. Przede wszystkim trzeba zwrócić uwagę, że w kwestionowanej przez powódkę wypowiedzi pozwana stwierdziła: „Sprawa A. to byłaby taka sprawa jednego SKOK-u. Ewidentna piramida finansowa. Niektóre spośród SKOK-ów też miały wymiar piramidy finansowej, bo depozyty, które przyjmowano na znacznie wyższe oprocentowanie niż oprocentowanie rynkowe... Nie było żadnego powodu ani żadnych podstaw finansowych do tego, żeby tak wysoko rzeczywiście te depozyty wyceniać. Czyli A. można porównywać do takiego jednego SKOK-u. Natomiast w przypadku całego systemu SKOK, 45 spośród nich to są właśnie takie małe afery A.”.

Niewątpliwie przypisanie osobie prawnej niewłaściwego postępowania mogącego spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego jej funkcjonowania w zakresie swych zadań może naruszać dobra osobiste tej osoby. W tym kontekście rozpatrywać należałoby również przyrównanie działalności określonego podmiotu do działalności piramidy finansowej. Zarzuty skargi ogniskują się na niewłaściwym, zdaniem skarżącej, określeniu przez Sąd Apelacyjny charakteru spornej wypowiedzi pozwanej. Jak tymczasem wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny dokonywał analizy całej wypowiedzi z uwzględnieniem jej kontekstu, zgodnie z wyrażonymi w orzecznictwie wytycznymi, zgodnie z którymi w przypadku wypowiedzi, w których można wyodrębnić elementy poddające się testowi według kryterium prawdy lub fałszu, test taki należy przeprowadzić, a krytyczne wypowiedzi ocenne, jak również wypowiedzi o mieszanym charakterze, tj. o elementach zarówno ocennych, jak i zawierających twierdzenia co do faktów, mogą być postrzegane jako rzetelne tylko

wtedy, gdy były oparte na tzw. dostatecznej podstawie faktycznej, która stanowi zasadniczy punkt odniesienia prezentowanego osądu ocennego pozwalającego na jego obiektywną weryfikację (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2020 r., I CSK 426/20, niepubl. i powołane w nim orzecznictwo). Sądy obu instancji zwróciły w szczególności uwagę, że pozwana wyjaśniła, dlaczego przedmiotowe porównanie uznaje za trafne – chodziło o to, że depozyty „przyjmowano na znacznie wyższe oprocentowanie niż oprocentowanie rynkowe; nie było żadnego powodu ani żadnych podstaw finansowych do tego, żeby tak wysoko rzeczywiście te depozyty wyceniać” - i że prawdziwość podstawy faktycznej tego porównania została wykazana w toku postępowania dowodowego. Oceny tej nie można uznać za oczywiście nieprawidłową.

Trzeba ponadto zwrócić uwagę, że wypowiedź mająca skutkować naruszeniem dóbr osobistych powódki, a przyrównująca działalność niektórych SKOK-ów do piramidy finansowej, w zasadzie nie odnosiła się do powódki. Jak zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z 29 września 2021 r., IV CSKP 83/21 (niepubl.), w którym oceniał użycie w stosunku do SKOK-ów w publikacji prasowej określenia „piramida finansowa”, powódka nie należy do kategorii podmiotów, do których może się ono odnosić. Użyte w tej sprawie sformułowanie, podobnie jak w sprawie niniejszej, miało charakteryzować mechanizm działalności gospodarczej niektórych SKOK-ów, tymczasem powódka nie prowadzi działalności o tym samym celu i modelu biznesowym co SKOK-i, nie ma też obaw co do tego, że powódka zostanie utożsamiona ze SKOK-ami i w ten sposób dojdzie do przypisania jej przynależności do grupy podmiotów, których dotyczy wypowiedź. Sąd Najwyższy wskazał w konkluzji, że skoro powódka nie należy do kategorii podmiotów, w stosunku do których w tekście artykułu użyte zostało sformułowanie mające mieć obraźliwe znaczenie ani nie ma tytułu do reprezentowania w sprawie interesów grupy takich podmiotów, to użyte sformułowanie nie naruszyło jej dóbr osobistych.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[as]

